

Chopping, Dicing, and Grinding: An Introduction to Tochen

Yoni Rabinovitch

1) תלמוד בבלי מסכת שבת דף עד עמוד ב

א"ר פפא האי מאן דפרים סילקא חייב משום טוחן אמר רב מנשה האי מאן דסלית סילתי חייב משום טוחן. אמר רב אשי: אי קפיד אמשחתא - חייב משום מחתך. [רש"י שם: מינציי"ר בלעז +לחתוך לחתיכות קטנות+ מחתכו הדק. **דסלית סילתי** - עצים דקים להבעיר אש. **תוספות שם**: האי מאן דפרים סילקא - דוקא בסילקא שייך טחינה אבל שאר אוכלין שרי.]

2) רבינו חננאל מסכת שבת דף עד עמוד ב

הטוחן אמר רב פפא האי מאן דפרים סילקא. פ' **כעין כתישה ולא כעין חיתוך** חייב משום טוחן וכן מאן דסלית סילתי פ' עצי דקלים שעומדין שיבי שיבי כעין נימין וכשמפרק הנימין הללו יוצא בינית כמין קמח דק לפי' (המנפץ) חייב משום טוחן

3) רא"ש מסכת שבת פרק ז סימן ה

ומה שפרש"י דפרים סילקא שמחתך ירקות דק דק פירוש תמוה הוא דבר שהוא אוכל ומחתך אותו דק דק אין שייך ביה טחינה [קרבן נתנאל **מסכת שבת פרק ז**: אין שייך ביה טחינה. כי התורה לא נתנה שיעור לאכול חתיכות קטנות:]

4) רמב"ם הלכות שבת פרק ז הלכה ה

התולדה, היא המלאכה הדומה לאב מאלו האבות. כיצד: **המחתך** את הירק מעט מעט **לבשלו**, הרי זה חייב--שזו המלאכה תולדת טחינה, שהטוחן לוקח גוף אחד ומחלקו לגופים הרבה; וכל העושה דבר הדומה לזה, הרי זה תולדת טוחן. וכן הלוקח לשון של מתכת, ושף אותו כדי ליקח מעפרו כדרך שעושים צורפי הזהב--הרי זה תולדת טחינה.

5) רמב"ם הלכות שבת פרק כא הלכה יח

המחתך את הירק דק דק, **כדי לבשלו**--הרי זה תולדת טוחן, וחייב; לפיכך אין מרסקין לא את השחת, ולא את החרובין, לפני בהמה, בין דקה בין גסה--מפני שנראה כטוחן. אבל מחתכין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבילה לפני הכלבים--שאינן טחינה בפירות.

6) חידושי הריטב"א מסכת שבת דף עד עמוד ב

האי מאן דפרים סלקא חייב משום טוחן. פירש ר"י ז"ל דדוקא בהא שאינו אוכל כמות שהוא חי, אבל בפת וכיוצא בו שראוי לאוכלו לאלתר הרי הוא מותר, וכן הורה רבינו בשם רבו הגדול

7) משנה דף קנו עמוד ב

מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים

8) בית יוסף אורח חיים סימן שכא

נראה שהוא ז"ל מפרש דדוקא נקט סילקא שחותכין אותה דק דק לבישול והוא הדין לשאר ירקות שחותכין אותן דק דק לבישול ואפשר דאפילו הן נאכלות כמו שהן חיות אם חתך אותן דק דק לבשל נמי מיחייב אבל אם רוצה לאכלן חיות אפילו חתכן דק דק לית בהו משום טוחן, ואפשר דאפילו איסורא דרבנן לית בהו דאין דרך טחינה בכך... ומיהו אפשר דאיסורא דרבנן מיהא איכא.

9) שו"ת הרשב"א חלק ד סימן עה

שאלת אם מותר לפרר פתותי לחם לתת לפני התרנגולין בשבת, אם איכא למיחש משו' טחינה או לא, דמסתבר' דשרי כדקי"ל דשווי אוכל' משווי. ותנן נמי (שבת קנ"ו ע"ב) מחתכין את הדלועי' לפני הבהמ' כו'. ולא דוקא לפני הבהמה דסגי לה בחתיכו' גדולות. אלא ה"ה לעופו'. דכל שיווי אוכלא שרי. ואורחא דמילתא קתני...
תשובה מסתברא דהא דפריס סילקא דוקא במחתך דק דק כדי לאוכלו למחר או אפי' לבו ביום ולאחר שעה. לפי שדרכו של סילקא לחתכו דק דק בשערב /אולי צ"ל בערב/ בשולו. וכל שדרכו בכך ומניחו לאחר שעה חייב. אבל לאוכלו מיד מותר.

10) שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכא סעיף יב

המחתך הירק דק דק, חייב משום טוחן

11) ערוך השולחן אורח חיים סימן שכא

ופלא על רבינו הב"י בש"ע סעיף י"ב שסתם דבריו לגמרי לאיסור וז"ל המחתך הירק דק דק חייב משום טוחן עכ"ל וזהו דלא כהרמב"ם ולא כתוס' והרא"ש ולא כהרשב"א והר"ן אלא כדעת רש"י והרי באמת אין מרש"י הכרע והוא פירש רק דפריס הוי דק דק ואולי ס"ל ג"כ כתוס' ומזה מוכח דרפויי הוה מרפיא בידו פירושו בהרמב"ם וכמ"ש ולכן כתב סתם דחייב משום טוחן וצ"ע:

12) משנה ברורה סימן שכא ס"ק מה

והחותכים הבצלים והצנון דק דק שעה או שתים קודם הסעודה קרוב הדבר לומר שחייב חטאת והבצלים אסורים באכילה

13) ספר יראים סימן רעד [דפוס ישן - קב]

אמר רב מנשה האי מאן דסלית סילתיה חייב משום טוחן הלכך יזהר אדם שלא ישליך פירות לפירוורין דקין ושיעור דקיקותם ופירותם לא ידעתי לברר.

14) שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן צא

כתבו הפוסקים דהמבקע בשבת עצים לחתיכות קטנות חייב משום טוחן, עי' מ"ב סי' שי"ד ס"ק מ"א ובסי' שכ"א ס"ק מ"ה. והנה הרמב"ן במלחמות ריש פ"ג דביצה כתב דהמבקע עצים בקופיץ חייב סקילה משום טוחן, ולפי"ז צ"ל דטעמא שמותר לחתוך בשבת פירות וירקות גדולים לחתיכות קטנות שראויות מיד לאכילה הוא מפני שעדיין צריכים לשיניים הטוחנות אותם, ושאני ביקוע עצים שראויים לתפקידם מיד בלי שום טחינה, גם משום כך מותר לחתוך דק דק מהעובי של צנון וכדומה הואיל והחתיכות הן עדיין גדולות הזקוקין לשיניים טוחנות...

15) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן עד

(ג) האם איסור טחינה בירקות הוא דווקא כשחותך דק דק באורך וברוחב כטחינת קמח או גם כשחותך באורך לבד או ברוחב לבד כמו שעושים בגזר, מלפפונים ועגבניות.
תשובה: ...רק טחינה כזו שייך שם אבל לא באוכלין. דאי לא כן הרי ליכא גבול לזה דיהיה אסור לחתוך ככר לחם לחתיכות קטנות אם לא היה היתר שאין טוחן אחר טוחן ופרי גדול כתפוח לג' וד' חלקים, אלא פשוט שבאוכלין שייך טוחן דוקא דק דק כלשון השו"ע בירק.